

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ VE ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

BANU Journal of Health Science and Research

DOI: 10.46413/boneyusbad.1263753

Özgün Araştırma / Original Research

Online Sağlık Arama Davranışı: Karşılaştırmalı Bir Çalışma Online Health Search Behavior: A Comparative Study

Altuğ ÇAĞATAY¹

Şerife KIBRIS²

Selman KIZILKAYA³

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Almus Meslek Yüksekokulu, Büro Yönetimi ve Sekreterlik Programı, Tokat

² Öğr. Gör, Kastamonu Üniversitesi, Araç Rafet Vergili Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik Programı, Kastamonu

³ Dr. Öğr. Üyesi, Dicle Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Diyarbakır

Sorumlu yazar /
Corresponding author:

Altuğ ÇAĞATAY

altucagatay@gop.edu.tr

Geliş tarihi / Date of receipt: 11.03.2023

Kabul tarihi / Date of acceptance: 18.04.2023

Atıf / Citation: Çağatay, A., Kıbrıs, Ş., Kızılkaya, S. (2023). Online sağlık arama davranışı: karşılaştırmalı bir çalışma. *BANÜ Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*. 5(1), 65-73. doi: 10.46413/boneyusbad.1263753

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, online sağlık arama davranışlarının demografik özelliklere göre karşılaştırılması amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Gereç ve Yöntem: Veri toplama tekniklerinden anket yöntemine başvurulmuştur. Örneklem olarak üniversite öğrencileri seçilmiştir. Anket içerisinde üniversite öğrencilerini tanımlayıcı nitelikte soruların yanında online sağlık arama davranışlarını yansıtan ifadeler yer almaktadır. Anketler, Kastamonu Üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde online ve yüz yüze olacak şekilde uygulanmıştır.

Bulgular: Katılımcıların orta düzeyde online sağlık arama davranışında bulunduğu tespit edilmiştir. Çalışmada, kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla online sağlık arama davranışında bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında, son bir hafta içerisinde sağlıkla ilgili araştırma yapanların, gelir düzeyi yüksek olanların ve genel olarak sağlık durumu çok iyi olanların online sağlık arama davranışlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç: Çalışmada genel olarak sağlık durumu ile online sağlık arama davranışı arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılıkta mevcut sağlık durumu çok iyi olanların online sağlık arama davranışını daha fazla yaptıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelime: Sağlık, Sağlık arama davranışı, Online sağlık

ABSTRACT

Aim: This study was carried out to compare online health-seeking behaviors with demographic characteristics.

Material and Method: The questionnaire method, one of the data collection techniques, was used. University students were chosen as the sample. In addition to the questions describing university students, there are statements reflecting online health-seeking behaviors in the questionnaire. The questionnaires were applied to the students studying at Kastamonu University both online and face-to-face.

Results: It has been determined that the participants have a moderate level of online health seeking behavior. In the study, it was concluded that female students engage in more online health-seeking behavior than male students. In addition, it has been concluded that those who have done research on health in the last week, those with a high-income level, and those who have a very good health status, in general, have a high online health search behavior.

Conclusion: In the study, it has been determined that there is a significant difference between health status and online health-seeking behavior in general. In this difference, those with good health status are more likely to engage in online health seeking behavior.

Keywords: Health, Health search behavior, Online health

GİRİŞ

Sağlık, geçmişten günümüze farklı şekillerde tanımlanan bir kavramdır. Sağlığa yüklenen anlam farklılaşması, sağlık algısının farklılaşmasını beraberinde getirmiştir. Bu durum, bireylerin sağlık arama davranışlarına yön vermiştir (Demir, 2012). Sağlık arama davranışları, kişinin sadece kendisi için değil aynı zamanda yakın çevresinin sağlık durumu için yaşanan şikayetlerin giderilmesi amacıyla gerçekleşen davranışlardır. Bu davranışlar hekime başvurma, sağlık kuruluşuna gitme, çevredekilerin önerilerine uymak ve internetten bilgi aramak şeklinde gerçekleşmektedir (Kıraç ve Öztürk, 2021).

İnternet, günümüzde insan yaşamının neredeyse ayrılmaz bir parçası haline gelmiş, hem sosyal hayat hem de iş hayatımızda birçok değişikliği beraberinde getirmiştir. Özellikle arama motorlarının gelişmesi ve bireylerin hızlı bir şekilde bilgiye ulaşma isteği, aynı zamanda belli bir konu hakkında bilgi edinme ihtiyacı interneti ilk başvuru araç haline getirmiştir. Sağlık sözcüğü konusu olduğunda, bireyler kendilerinin veya yakınlarının sahip olduğu bazı rahatsız edici semptomlar ve ilaçlarla ilgili birtakım konuları araştırma ihtiyacından ötürü interneti kullanmaktadır. Artık neredeyse herkesin ulaşabileceği bilgisayar ve cep telefonları ile bu konular daha yoğun olarak araştırılmaktadır. Bu durum sağlık arama davranışının sergilendiğini göstermektedir (Söyler, 2022).

Sağlık arama davranışı, bireylerin kendilerini iyi hissetmediklerinde, kendilerini iyi hissetmeseler bile belirli bir hastalığın belirtilerini gösterdiklerinde veya potansiyel bir hastalık riski hissettiklerinde tıbbi yardım aradıkları sağlıkla ilgili davranış ve faaliyetleri ifade eder (Huang ve ark., 2019). Sağlık arama davranışı, hastalıkların erken teşhisi, tedavisi ve kontrol altına alınması açısından önem taşımaktadır (Sun ve ark., 2021).

Sağlık arama davranışı, bireyin kendi sağlığının nasıl olduğuna dair bilgi edinmesi veya rahatsızlıkların ortaya çıkmadan önce tedbir amaçlı yaptığı araştırmalar olmakla beraber hastalığın ortaya çıktığı durumda ne yapılması gerektiğini sorgulama sürecindeki davranışlarıdır. Sağlık arama davranışı hakkında yapılan araştırmalarda görülmüştür ki bu sürecin başarılı olabilmesi için sağlık-okuryazarın olması ve bilinçli olunması gerekmektedir. Bireyin pasif dinleyici konumundayken almış olduğu bilgiler, sağlık arama davranışları kapsamında içerisinde

olmamaktadır. Hasta olunan süreçte yapılan davranışlar hastalık davranışları olarak adlandırılmaktadır. Sağlık arama davranışının gelişmiş olduğu toplumlarda bireylerin sağlıklı olma halinin daha yüksek olduğu, bunun da hastane bakım maliyetlerini düşürdüğü bilinmektedir (Kilit ve Eke, 2019).

Araştırmalara göre sağlık arama davranışlarına yönelik ilginin oluşmasında farklı etmenler söz konusudur. Kişinin sürekli olarak bilgi arama mücadelesi içerisinde olmasına rağmen stres halinde olmasından dolayı bilgileri doğru yorumlayamaması, hastalık hakkında doğru çözümler bulamamasına sebep olmaktadır. Bireylerin sağlık arama sürecinde aktif olarak kendilerine en uygun bilgiyi edinebilmesi için sağlık-okuryazarlık seviyelerinin gelişmiş olması gerekmektedir. Sağlık arama davranışlarında da sağlık-yazarlık önemli faktörlerden birisidir ve araştırmalar göstermektedir ki sağlık-okuryazarlığı ile sağlıklı olma arasında pozitif bağlantı bulunmaktadır. Sağlık okuryazarlığının düşük olduğu kesimlerde genellikle bireyler hastaneden randevu almalarına rağmen randevuya gitmemek, ilaçlarını eksik ve düzensiz kullanma, ilaçlar hakkında bilgi almamak veya tıbbi geçmişi hakkında düzensiz bilgi paylaşımı gibi davranışlar söz konusudur (Özdemir ve Arpacioğlu, 2020).

Sağlık arama davranışları çeşitli yollarla sergilenmektedir. Bunlar; geleneksel, profesyonel ve online sağlık arama davranışlarıdır. Geleneksel sağlık arama davranışı, kişinin herhangi bir profesyonel yardım almadan evde kendi imkanlarıyla sağlığına kavuşmaya çalışmasını ifade eder. Profesyonel sağlık arama davranışı ise kişinin herhangi bir sağlık kuruluşuna başvurmasını ifade eder (Aslan ve ark., 2004). İnternetin henüz kullanımı yaygınlaşmadan önce sağlık sistemi gelişmemiş ülkelerde geleneksel sağlık arama davranışları daha çok ön plandadır. Profesyonel sağlık arama davranışları ise günümüzde en çok tercih edilen davranış türü olmasına rağmen, internetin gelişmesiyle bilgi edimi daha kolay olmakta, online sağlık arama davranışı daha çok öne çıkmaktadır (Özlem, Özmen ve Özkan, 2020). Online sağlık arama davranışı ile kişilerin konu hakkında bilgi birikimi artmakta ve profesyonel sağlık danışmanları ile olan müzakerelerinde daha başarı sonuçlar elde ettiği bilinmektedir. İnternet üzerinden bilgi arayışında olan kişiler, benzer hastalığı geçirmiş diğer hastalarla müzakere içerisinde olup tecrübelerinden bilgi alabilmektedirler. Her ne

kadar online bilgi arayışının kişinin sağlığını korumada önemli etken olmasına rağmen dezavantajları da bulunmaktadır. Örneğin sağlık kaygısı yüksek olan kişilerin online araştırma yapması, tedavi sürecini uzatmakta, hatta stresli hale gelebilmektedirler. Ayrıca internet ortamında bilgi kirliliğinin yüksek olması da kişileri bu süreçte yanıltmakta ve durumu daha zor hale sokabilmektedir (Mansur ve Şimdi, 2022).

Online sağlık arama davranışını etkileyen faktörler çeşitlilik göstermektedir. Yaş, cinsiyet, gelir durumu, sağlık ve hastalık algısı, hastalığın şiddeti bu faktörlerden sadece birkaçıdır (Abuduxike, Aşut, Vaizoğlu ve Cali, 2020; Asampong ve ark., 2015; Aslan ve ark., 2004; Şahin ve Ayaz, 2021). Bu çalışmada, online sağlık arama davranışı ile demografik özellikler arasında anlamlı farklılık olup olmadığı araştırılmaktadır.

Araştırmanın Hipotezleri

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin online sağlık arama davranışının demografik özelliklere göre karşılaştırmasını yapmaktır. Bu kapsamda, araştırmada aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur:

H¹. Online sağlık arama davranışı ile cinsiyet arasında anlamlı farklılık vardır.

H². Online sağlık arama davranışı ile yaş arasında anlamlı farklılık vardır.

H³. Online sağlık arama davranışı ile algılanan gelir arasında anlamlı farklılık vardır.

H⁴. Online sağlık arama davranışı ile sınıf düzeyi arasında anlamlı farklılık vardır.

H⁵. Online sağlık arama davranışı ile internette harcanan süre arasında anlamlı farklılık vardır.

H⁶. Online sağlık arama davranışı ile sosyal medyada harcanan süre arasında anlamlı farklılık vardır.

H⁷. Online sağlık arama davranışı ile genel sağlık durumu arasında anlamlı farklılık vardır.

H⁸. Online sağlık arama davranışı ile son 1 hafta içerisinde sağlık ile ilgili araştırma yapma durumu arasında anlamlı farklılık vardır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Online sağlık arama davranışlarının demografik özelliklere göre karşılaştırıldığı bu çalışma, tarama modeli niteliğindedir. Bu model ile çok

sayıda elemandan oluşan bir evrenden seçilen örneklem kitlesi üzerinde yapılan tarama sonucunda evrenin tamamı hakkında genel bir yargıya varmak amaçlanır (Karasar, 2004).

Araştırmanın Evreni-Örnekleme

Araştırmanın evrenini, Kastamonu Üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Söz konusu üniversitede öğrenim gören öğrenci sayısı 27.315'tir. Araştırmada evrenin tamamına ulaşılma zorluğu ve zaman kısıtlılığından ötürü örneklem seçme yoluna gidilmiştir. Buna göre, basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle %5 örnekleme hatası ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden toplam 600 öğrenci dahil edilmiştir. Bu sayı, Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004) tarafından evreni temsil yeterliliği açısından yeterli görülmektedir. Araştırmaya dahil edilme kriterleri; Kastamonu Üniversitesi'nde okuyan, araştırmaya katılmaya istekli öğrencilerdir. Dışlama kriterleri, Kastamonu Üniversitesi'nde öğrenci olmamak ve anketteki soruların %10'unu cevapsız bırakmaktır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler, anket yöntemi ile online ve yüz yüze olacak şekilde toplanmıştır. Soru formunda öğrencilerin demografik özelliklerini yansıtan ifadelerin yanı sıra Kıraç ve Öztürk (2021) tarafından geliştirilen "Sağlık Arama Davranışı Ölçeği" içerisinde yer alan Online Sağlık Arama alt boyutunda yer alan ifadeler kullanılmıştır.

Soru Formu: Form içerisinde, katılımcıların tanımlayıcı nitelikte demografik sorular yer almaktadır. Cinsiyet, yaş, sağlık durumu, sınıf düzeyi, algılanan gelir, internette günlük harcanan süre, sosyal medyada geçirilen süre ve son 1 hafta içerisinde sağlık ile ilgili herhangi bir araştırma yapma durumu gibi sorular yer almaktadır.

Online Sağlık Arama Davranışı: Katılımcıların sağlık arama davranışlarını ortaya koymak amacıyla kullanılan ifadeler 1-Hiç katılmıyorum 2-Katılmıyorum 3-Kararsızım 4-Katılıyorum 5-Kesinlikle katılıyorum olacak şekilde yapılandırılmıştır. İfadelere verilen cevaplardan alınabilecek puan minimum 6 iken maksimum 30'dur. Online Sağlık arama davranışına yönelik değerlendirme toplam puan üzerinden yapılmaktadır. Alınan puanın yüksek olması durumunda davranışın sergilenmesinin yüksek olduğu yorumu yapılır. Buna göre, alınan puanın 6-13 puan arasında olması durumunda davranışın

düşük, 14-21 arasında olması durumunda davranışın orta ve son olarak 22-30 arasında olması durumunda ise davranışın yüksek düzeyde sergilendiği ifade edilmektedir.

Araştırmanın Etik Yönü

Bu çalışma için Kastamonu Üniversitesi Rektörlüğü, Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan (Tarih: 17.05.2022; Karar No: 25-05) etik kurul onay alınmış ve bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışmada, anket uygulaması sonucu elde edilen veriler SPSS 25 paket programı ile çözümlenmiştir. Üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile ilgili olarak frekans dağılımına, ortalama ve standart sapma değerlerinin sunulmasında tanımlayıcı istatistiklere ve güvenilirlik düzeyinin ortaya konmasında ise Cronbach's Alpha katsayısına yer verilmiştir. Normal dağılıma uygunluk için Skewness ve Kurtosis değerlerine yer verilmiş iken araştırma hipotezlerinin test edilmesinde ikili değişken (cinsiyet ve son 1 hafta içerisinde sağlıkla ilgili araştırma yapma durumu gibi) gruplarının karşılaştırmasında Bağımsız Örneklem t-Testi kullanılmıştır. Son olarak ikiden fazla değişken (yaş, sınıf düzeyi ve algılanan gelir düzeyi gibi) gruplarının karşılaştırmasında Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır.

Tablo 1. Online Sağlık Arama Davranışı Test Güvenilirlik ve Normallik İstatistik Değerleri

Ort.	S.S.	Cronbach's Alpha	Skewness	Kurtosis
17.03	4.423	0.75	-0.021	0.183

Tablo 1'de, online sağlık arama davranışını yansıtan ifadelerle ait tanımlayıcı bulgular yer almaktadır. Buna göre, ortalama puanın 17.03 olduğu görülmektedir. Bu sonuç, öğrencilerin online sağlık arama davranışının orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Online sağlık arama davranışını yansıtan ifadelerle verilen cevapların güvenilirlik sonuçlarının ise 0.75 olduğu görülmektedir. Alfa katsayısının $0.60 < \alpha < 0.80$ arasında olması durumunda, ifadelerle verilen cevaplar oldukça güvenilir olarak kabul edilmektedir (Özdamar, 2004). Buna göre, verilerin oldukça güvenilir olduğu ifade edilebilir.

Normallik testine ilişkin elde edilen sonuçlarda,

Skewness ve Kurtosis değerlerine bakılmıştır. Bu değerlerin -2 ila +2 aralığında olması durumunda ise verilerin normal dağılıma sahip olduğu ifade edilmektedir (George ve Mallery, 2010). Buna göre, Skewness ve Kurtosis değerlerinin -2 ila +2 aralığında olduğundan ötürü verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, çalışmada parametrik test yöntemleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Çalışmanın bu kısmında, anket uygulaması sonucu elde edilen bulgular yer almaktadır. İlk olarak, araştırmaya katılanların demografik özelliklerine yönelik elde edilen bulgulara yer verilmiş, sonrasında ise araştırmanın amacı kapsamında oluşturulan hipotezlerin test sonuçlarına yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2'de araştırmaya katılanların tanımlayıcı bulgularına bakıldığında %53.3'ünün kız, %46.7'sinin erkek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %45'inin yaşının 21 yaş altında, %28.7'sinin 21-23 yaşında, %16.5'inin 24-26 yaşında ve son olarak %9.8'inin 27 yaş ve üzerinde olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin %3.2'sinin sağlık durumunun çok kötü, %8.2'sinin kötü, %26.8'inin orta, %50'sinin iyi, %11.8'inin ise çok iyi olduğu görülmektedir. Bunun yanında öğrencilerin çoğunluğunun 1. (%35) ve 2. sınıfta (%41.2) olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin algıladığı gelirinin "%21"inde düşük, %60.7'sinde orta ve %18.3'ünde yüksek olduğu görülmüştür. Bunun yanında öğrencilerin %10.8'inin internette harcadığı sürenin 1 saatten az, %36.7'sinin 1-3 saat, %42.3'ünün 4-6 saat ve %10.2'sinin 7 saat ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin sosyal medyada geçirdiği sürenin daha çok 1-3 (%49.7) ve 4-6 saat (%32.2) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %38.7'sinin son 1 hafta içerisinde sağlık ile ilgili herhangi bir araştırma yaptığı, %61.3'ünün ise araştırma yapmadığı görülmektedir.

Tablo 3'te, üniversite öğrencilerinin online sağlık arama davranışının demografik özelliklere göre karşılaştırma sonuçları yer almaktadır. Buna göre, cinsiyet ile online sağlık arama davranışı arasında anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılıkta kız öğrencilerin puanlarının erkeklerden yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Üniversite Öğrencilerinin Demografik Özellikleri

Cinsiyet	N	%	Genel Olarak Mevcut Sağlık Durumunuz	N	%
Kız	320	53.3	Çok kötü	19	3.2
Erkek	280	46.7	Kötü	49	8.2
Yaş	N	%	Orta	161	26.8
21 yaş altı	270	45.0	İyi	300	50.0
21-23 yaş	172	28.7	Çok iyi	71	11.8
24-26 yaş	99	16.5	Algılanan Gelir	N	%
27 yaş ve üzeri	59	9.8	Düşük	126	21.0
Sınıf	N	%	Orta	364	60.7
1. sınıf	210	35.0	Yüksek	110	18.3
2. sınıf	247	41.2	İnternette Günlük Harcanan Süre	N	%
3. sınıf	74	12.3	1 saatten az	65	10.8
4. sınıf	69	11.5	1-3 saat	220	36.7
Sosyal Medyada Geçirilen Süre	N	%	4-6 saat	254	42.3
1 saatten az	78	13.0	7 saat ve üzeri	61	10.2
1-3 saat	298	49.7	Son 1 hafta içerisinde sağlık ile ilgili herhangi bir araştırma yaptınız mı?	N	%
4-6 saat	193	32.2	Evet	232	38.7
7 saat ve üzeri	31	5.1	Hayır	368	61.3

Son 1 hafta içerisinde sağlık ile ilgili herhangi bir araştırma yapma durumu ile online sağlık arama davranışı arasında da benzer şekilde farklılık olduğu ve bu farklılıkta araştırma yapanların puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Yaş, sınıf düzeyi, internette günlük harcanan süre ve sosyal medyada geçirilen süre ile online sağlık arama davranışı arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bununla beraber, algılanan gelir düzeyi ve genel olarak mevcut sağlık durumu ile online sağlık arama davranışı arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Farklılığın olduğu gelir düzeyinde, algılanan geliri yüksek olan öğrencilerin online sağlık arama davranışının daha yüksek olduğu görülmüştür. Farklılığın görüldüğü mevcut sağlık durumunda, sağlık durumu çok iyi olanların online sağlık arama davranışı puanının diğer gruptakilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

TARTIŞMA

Bu çalışmada, sağlık arama davranışı yöntemlerinden biri olan online sağlık arama davranışının üniversite öğrencilerinin demografik özelliklerine göre karşılaştırılması yapılmıştır. Çalışmada, öğrencilerin online sağlık arama davranışlarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, Söyler'in (2022) çalışmasında elde edilenlerle benzerlik göstermektedir. Deniz ve Çimen'in (2021) yaptıkları çalışmada, katılımcıların sağlık sorunu yaşadıklarında en az başvurdukları sağlık arama davranışının online sağlık arama davranışı olduğu ve bu durumun istenilen bir sonuç olduğu dile getirilmiştir. Çalışmada, online sağlık arama davranışına az başvurulması, katılımcıların sağlık profesyonellerinden veya sağlık kurumunda destek aldıklarını bunun da teşhis ve tedavi süreçlerinin daha hızlı ve doğru konulmasını sağladığı ifade edilmektedir (Deniz ve Çimen, 2021). Can ve arkadaşlarının (2014) yaptıkları çalışmada, online sağlık arama davranışına başvurulması durumunda, bireylerin yanlış teşhis ve tedaviye yönelmelerine neden olabileceği dile getirilmiştir.

Tablo 3. Üniversite Öğrencilerinin Demografik Özelliklerine Göre Online Sağlık Arama Davranışının Karşılaştırma Sonuçları

Cinsiyet	N	Ort.	S.S.	t	p
Kız	320	17.49	4.13	2.732	0.01
Erkek	280	16.51	4.69		
Son 1 hafta içerisinde sağlık ile ilgili herhangi bir araştırma yaptınız mı?	N	Ort.	S.S.	t	p
Evet	232	17.58	4.44	2.429	0.02
Hayır	368	16.68	4.38		
Yaş	N	Ort.	S.S.	F	p
21 yaş altı	270	16.95	4.53	0.493	0.61
21-23 yaş	172	16.89	4.62		
24 yaş ve üzeri	158	17.33	4.02		
Algılanan gelir düzeyi	N	Ort.	S.S.	F	p
Düşük	126	16.09	4.94	6.130	0.00
Orta	364	17.04	4.10		
Yüksek	110	18.09	4.63		
Sınıf düzeyi	N	Ort.	S.S.	F	p
1. sınıf	210	16.80	4.83	2.370	0.07
2. sınıf	247	17.58	3.98		
3. sınıf	74	16.49	4.41		
4. sınıf	69	16.36	4.53		
İnternette günlük harcanan süre	N	Ort.	S.S.	F	p
1 saatten az	65	16.95	4.38	0.654	0.58
1-3 saat	220	16.79	4.50		
4-6 saat	254	17.11	4.38		
7 saat ve üzeri	61	17.66	4.42		
Sosyal medyada geçirilen süre	N	Ort.	S.S.	F	p
1 saatten az	78	17.15	4.30	0.494	0.61
1-3 saat	298	16.85	4.38		
4 saat ve üzeri	224	17.23	4.54		
Genel olarak mevcut sağlık durumunuz	N	Ort.	S.S.	F	p
Çok kötü-kötü	68	15.60	5.09	4.046	0.01
Orta	161	16.66	3.91		
İyi	300	17.38	4.17		
Çok iyi	71	17.75	5.50		

t: Bağımsız Örneklem t-Testi; F: Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA); *p<0.05

Üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri bağlamında online sağlık davranışında derin farklılıklar bulunmaktadır. Deniz ve Çimen'in (2021) yaptıkları çalışmada, hastalıkların mahremiyet ve karşı tarafa aktarımda utangaçlık teşkil etmesinden ötürü kız öğrencilerinde online sağlık arama davranışının erkek öğrencilere kıyasla daha yoğun bir şekilde görüldüğü gözlenmiştir. Diğer bir ifadeyle, kız öğrenciler online sağlık arama davranışında erkeklerden daha aktiftirler. Bu sonuç, araştırmamızda elde edilenlerle benzerlik göstermektedir. Nitekim, kız öğrencilerinin

online sağlık arama davranış puan ortalamasının "17.49" puan, erkek öğrencilerin ise "16.51" puan olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özdemir ve Arpacıoğlu (2020) ile Kırac'ın (2019) çalışmasında cinsiyete göre online sağlık arama davranışının anlamlı düzeyde farklılaştığı ve bu farklılıkta kadınların ortalamasının erkeklerden yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yaman ve Atalay'ın (2020) çalışmasında da benzer şekilde kadınların online sağlık arama davranışının erkeklerin sağlık arama davranışından daha büyük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özdemir ve

Arpacioğlu (2020), Demirel (2022) ile Dai-Kosi ve arkadaşlarının (2021) yaptıkları çalışmada ise cinsiyete göre online sağlık arama davranışının farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalarda farklı sonuçların ortaya çıkması, araştırma kitlesinin özelliklerinin birbirinden farklı olmasıyla açıklanabilir.

Araştırmada son 1 hafta içerisinde sağlıkla ilgili araştırma yapma durumuna göre online sağlık arama davranışının farklılaştığı tespit edilmiştir. Ortaya çıkan farklılıkta, sağlıkla ilgili araştırma yapanların online sağlık arama davranışı puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, araştırma yapanların sağlık davranışlarına önem vermesine keza sağlık davranışlarını güncel olarak düzenli olarak takip etmesine ve sağlığını koruma gayreti içerisinde olduğunu göstermektedir (Deniz ve Çimen, 2021).

Araştırmada yaşa göre yapılan karşılaştırma sonucunda anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, araştırmaya katılanların daha çok 21 yaş altında olmasıyla açıklanabilir. Elde edilen bu sonuç Kıraç (2019) ile Cotton ve Grupta'nın (2004) yaptıkları çalışmada elde edilenlerle zıtlık göstermektedir. Bu çalışmalarda, yaşı küçük olanların yaşı büyük olanlara kıyasla daha fazla online sağlık hizmeti kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Özdemir ve Arpacioğlu'nun (2020) yaptıkları çalışmada ise 31-40 yaşında olanların diğer yaş gruplarına kıyasla daha fazla online sağlık arama davranışında bulunduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin algıladığı gelir düzeyi ile online sağlık arama davranışı arasında anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılıkta gelir düzeyi yüksek olarak algılanan öğrencilerde alınan puanın yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kıraç'ın (2019) çalışmasında da benzer şekilde online sağlık arama davranışı ile gelir durumu arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ortaya çıkan farklılıkta gelir durumu yüksek olanların online sağlık arama davranışı puan ortalamasının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Tembon (1996) yaptığı araştırma sonucunda, düşük gelir düzeyli olanların daha az online sağlık arama davranışında bulunduğunu ifade etmiştir. Yaman ve Atalay'ın (2020) çalışmasında, 2021-3500 TL arasında geliri olanların 3501-5000 TL ve 5001 TL ve üzerinde geliri olanlara kıyasla daha az online sağlık arama davranışında bulunduğu tespit edilmiştir. Demirel'in (2022) çalışmasında ise, gelir durumu

ile online sağlık arama davranışı arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen diğer bir sonuçta, internette ve sosyal medyada geçirilen süre ile online sağlık arama davranışı arasında anlamlı farklılık olmadığıdır. Buna göre, katılımcıların internette ve sosyal medyada geçirdiği süreye göre, online sağlık arama davranışlarının birbirine benzer olduğu ifade edilebilir. Bu sonuç, Özdemir ve Arpacioğlu'nun (2020) çalışmasında elde edilenlerle benzerlik göstermektedir. Yaman ve Atalay (2020) yaptıkları çalışmada ise sosyal medya kullananların daha fazla online sağlık arama davranışında bulunduğu tespit edilmiştir.

Çalışmamızda genel olarak sağlık durumu ile online sağlık arama davranışı arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılıkta mevcut sağlık durumu çok iyi olanların puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Demirel'in (2022) çalışmasında ise, genel sağlık durumu ile online sağlık arama davranışı arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma, Kastamonu Üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle, elde edilen sonuçlar genellenemez niteliktedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada, çeşitli şekillerde gerçekleşen online sağlık arama davranışının demografik özellikler bağlamında karşılaştırılması yapılmıştır. Elde edilen sonuçlarda, katılımcıların online sağlık arama davranışının orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada, online sağlık arama davranışının cinsiyete göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen farklılıkta kız öğrencilerin online sağlık arama davranışlarını erkeklere kıyasla daha yoğun sergilediği tespit edilmiştir. Son 1 hafta içerisinde sağlıkla ilgili araştırma yapma durumuna göre online sağlık arama davranışının anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçta, son 1 hafta içerisinde sağlıkla ilgili araştırma yapanların araştırma yapmayanlara kıyasla online sağlık arama davranışı puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Algılanan gelir düzeyi değişkenine göre yapılan analiz sonucunda online sağlık arama davranışının 0.05 düzeyinde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Burada, algılanan gelir

düzei yüksek olanların gelir düzei düşük ve orta olanlara kıyasla online sağlık arama davranışı puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mevcut sağlık durumuna göre yapılan analiz sonucunda anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılıkta mevcut sağlık durumu çok iyi olanların diğer gruplara (iyi, orta, çok kötü-kötü) kıyasla online sağlık arama davranışının daha yoğun sergilendiği tespit edilmiştir. Online sağlık arama davranışının yaşa ve internette ve sosyal medyada geçirilen süreye göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Buradan yola çıkarak, gelecekteki araştırmalarda farklı üniversite öğrencileri üzerinde araştırma yapılabilir. Bu kapsamda, kamu ve vakıf üniversitelerinde öğrenim görenler üzerinde araştırma yapılarak üniversite türüne göre karşılaştırmalar yapılabilir. Gelecekteki araştırmalarda online sağlık arama davranışının çeşitli değişkenlerle olan ilişkisine dönük yeni çalışmalar yapılabilir. Bu kapsamda, hastalık algısı veya hastalık şiddeti ile online sağlık arama davranışı arasındaki ilişki incelenebilir.

Araştırmanın Etik Yönü / Ethics Committee Approval

Araştırma için Kastamonu Üniversitesi Rektörlüğü, Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan etik onayı alınmıştır (Tarih: 17.05.2022, ve Sayı No: 05/25)

Yazar Katkısı / Author Contributions

Fikir/Kavram: A.Ç., Ş.K., S.K.; Tasarım: A.Ç., Ş.K., S.K.; Denetleme/Danışmanlık: A.Ç., Ş.K., S.K.; Analiz ve/veya Yorum: A.Ç., Ş.K., S.K.; Kaynak Taraması: A.Ç., Ş.K., S.K.; Makalenin Yazımı: A.Ç., Ş.K., S.K.; Eleştirel İnceleme: A.Ç., Ş.K., S.K.

Hakem Değerlendirmesi / Peer-review

Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazarlar araştırmanın yürütülmesinde herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek / Financial Disclosure

Yazarlar araştırmanın yürütülmesi sürecinde bir finansal destek almadığını beyan etmiştir.

KAYNAKLAR

Abuduxike, G., Aşut, Ö., Vaizoğlu, S. A., Cali, S. (2020). Health-seeking behaviors and its determinants: a facility-based cross-sectional study in the Turkish Republic of Northern Cyprus. *International Journal of Health Policy and Management*, 9(6), 240-249. doi: 10.15171/ijhpm.2019.106

Asampong, E., Dwuma-Badu, K., Stephens, J.,

Srigboh, R., Neitzel, R., Basu, N., ... Fobil, J.N. (2015). Health seeking behaviours among electronic waste workers in Ghana. *BMC Public Health*, 15, 1065, 1-9. doi: 10.1186/s12889-015-2376-z

Aslan, D., Boztaş, G., Kılıç, E., Öztürk, İ., Erkan, K., Günbey, L., ... Akın, L. (2004). Bir spor merkezine kayıtlı olan kadınların sağlık-hastalık kavramları ile ilgili görüşleri ve sağlık arama davranışlarını etkileyen faktörler. *Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(2), 30-38.

Cotten, S. R., Gupta, S. S. (2004). Characteristics of online and offline health information seekers and factors that discriminate between them. *Social Science & Medicine*, 59(9), 1795-1806. doi: 10.1016/j.socscimed.2004.02.020

Dai-Kosi, A. D., Acquaye, V. A., Nuamah, I., Anum, A., Parkins, G. (2021). Psychological distress and health-seeking behaviour among patients with orofacial tumour: The Ghanaian Perspective. *Journal of Maxillofacial and Oral Surgery*, 1-9. doi:10.1007/s12663-021-01630-0

Demir, S. (2012). *Üriner inkontinanslı kadınlarda yaşam kalitesi ve sağlık arama davranışları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul.

Demirel, G. (2021). *Sağlıklı yaşam farkındalığı ve sağlık arama davranışı arasındaki ilişki: Konya örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı, Konya.

Deniz, S., Çimen, M. (2021). Sağlık arama davranışı üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 7(3), 639-646.

George, D., Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson.

Huang, M., Zhang, H., Gu, Y., Wei, J., Gu, S., Zhen, X., ... Dong, H. (2019). Outpatient health-seeking behavior of residents in Zhejiang and Qinghai Province, China. *BMC Public Health*, 19(1), 1-8. doi: 10.1186/s12889-019-7305-0

Karasar, N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara

Kıraç, R. (2019). *Sağlık arama davranışını etkileyen faktörler: yapısal eşitlik modellemesine dayalı bir çalışma* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı, Konya.

Kıraç, R., Öztürk, Y. E. (2021). Health seeking behavior: scale development study. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 21(2), 224-234. doi: 10.21076/vizyoner.754526

- Kilit, D. Ö. Eke, E. (2019). Bireylerin sağlık bilgisi arama davranışlarının değerlendirilmesi: Isparta İli Örneği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 22(2), 401-436.
- Mansur, F., Şimdi, R.Ü. (2022). Sağlık okuryazarlık düzeyinin sağlık arama davranışı ve sağlıklı yaşam tarzı davranışlarına etkisi. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 25(1), 127-138.
- Özdamar, K. (2004). *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Özdemir, D., Arpacıoğlu, S. (2020). Sosyal medya kullanımı, sağlık algısı ve sağlık arama davranışının koronavirüs korkusu üzerine etkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12, 364-381. <https://doi.org/10.18863/pgy.803145>
- Özlem, Ö., Özmen, S., Özkan, O. (2020). Sosyal medya kullanımının e-sağlık okuryazarlığına etkisinin incelenmesi. *Alanya Akademik Bakış*, 4(2), 353-367. doi: 10.29023/alanyaakademik.679417
- Söyler, S. (2022). *Sağlık okuryazarlığı, sağlık inancı ve sağlık arama davranışının sigarayı bırakma niyeti üzerindeki etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı, Konya.
- Sun, X., Luo, S., Lou, L., Cheng, H., Ye, Z., Jia, J., ... He, H. (2021). Health seeking behavior and associated factors among individuals with cough in Yiwu, China: a population-based study. *BMC Public Health*, 21, 1157, 1-9. doi: 10.1186/s12889-021-11250-5
- Şahin, E., Ayaz, F. (2021). Bir sağlık arama davranışı olarak sosyal medya kullanımı: izolasyon, karantina ve sosyal mesafe tedbirlerinde Facebook'ta Covid-19 içerikli sosyal medya paylaşımlarının görünümü. *Istanbul University Journal of Communication Sciences*, 60, 185-215. doi: 10.26650/CONNECTIST2021-862042
- Tembon, A. C. (1996). Health care provider choice: The North West Province of Cameroon. *International Journal Of Health Planning And Management*, 11(1), 53-67. doi: 10.1002/(SICI)1099-1751(199601)11:1%3C53::AID-HPM413%3E3.0.CO;2-A
- Yaman, Z., Atalay, H. N. (2020). Bireylerin sağlık algısının sağlık arama davranışı ile ilişkisinin incelenmesi. *The Journal of International Education Science*, 25(7), 189-202.
- Yazıcıoğlu, Y., Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Detay Yayıncılık.